

Радзівіл Т.А.

– викладач кафедри хореографії та музінструменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ
ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ДО НАВЧАННЯ МУЗИКИ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

***Анотація.** Автор досліджує проблеми підготовки студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів. Стаття присвячена індивідуальному підходу до кожного студента як дуже значущого психолого-педагогічного принципу навчально-виховного процесу.*

***Ключові слова:** індивідуальний підхід, оптимізація процесу навчання, музичні здібності, довірча атмосфера, емоційна розкутість, творче самовираження.*

Докорінні зміни, що відбуваються в соціально-економічному та духовному розвитку нашої держави, «потребують підготовки вчителя нової генерації» [1,1]. Це зумовлено також «глибинними змінами в системі й структурі загальної середньої освіти та необхідністю інтеграції національної освіти в європейський освітній простір» [1,1]. Педагогічна освіта повинна бути спрямована на «підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці» [2,3].

Одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти є національне виховання. До його основної мети, крім всіх інших, відносять формування у молоді духовності, моральної та художньо-естетичної культури. Безумовно, що такою важливою справою мають займатися професіонали. Тому особливої уваги вимагає підготовка вчителів музики для загальноосвітніх шкіл. Що ж стосується сільських шкіл, то, як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти, загальна середня освіта у сільській місцевості потребує державної підтримки. І це не дивно, тому що не всі

сільські загальноосвітні школи забезпечені дипломованими педагогічними працівниками в повній мірі.

Багато сільських шкіл в наш час не мають дипломованих вчителів музики, що відображається на якості духовного розвитку особистості школярів, «формування в учнів світоглядних, ціннісно-орієнтаційних, навчально-пізнавальних, творчо-діяльнісних, комунікативних компетентностей..., оволодіння досвідом художньо-практичної діяльності» [3,345], розвитку творчих здібностей молодого покоління. Відсутність дипломованих вчителів музики в сільських загальноосвітніх школах впливає також на професійно-методичний рівень проведення шкільних свят, різноманітних навчально-виховних заходів та організації дозвілля школярів. Зважаючи на те, що «метою музичної освіти в початковій школі є формування основ музичної культури учнів як важливої і невід'ємної частини їхньої духовної культури» [3,345], цілком зрозуміло, що навчати музиці молодших школярів повинен тільки високопрофесійний педагог.

Вчителів музики загальноосвітніх шкіл готують педагогічні коледжі. В зв'язку з економічними перетвореннями у суспільстві, престиж цієї спеціальності поступово дещо втратився. Тому є ряд причин, що ускладнюють підготовку кваліфікованих кадрів. Але реформування педагогічної освіти для того і потрібно, щоб здолати всі перешкоди на шляху підготовки фахівців.

У сучасному суспільстві змінилося відношення до навчання дітей грі на музичних інструментах. Тому в музичних школах навчається незначна кількість учнів, які потенційно могли б стати абітурієнтами музичних відділів педагогічних коледжів. Та навіть із цих учнів тільки одиниці бажають навчатися професії вчителя музики в загальноосвітній школі. Тому більшість абітурієнтів музичного відділу педагогічного коледжу не мають початкової музичної освіти, що значно ускладнює підготовку студентів до професійної діяльності. Зважаючи на те, що всі студенти музичного відділу педагогічного коледжу мають різний рівень музичної підготовки та різні

музичні здібності, дуже значущим психолого-педагогічним принципом навчально-виховного процесу буде індивідуальний підхід. Він створить умови для індивідуально-своєрідного розвитку здібностей студентів і є необхідним для ефективності педагогічного процесу.

«Підхід індивідуальний – психолого-педагогічний принцип, за яким навчально-виховний процес здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей учнів. Темперамент, характер, здібності, нахили та інтереси школярів значно впливають на якість засвоєння ними знань, навичок, вмінь та поведінку в різних життєвих ситуаціях»[4, 251]. Сутність індивідуального підходу полягає в умінні педагога застосовувати різні форми і методи впливу на студентів з метою досягнення кожним із них оптимальних результатів у навчанні.

Що ж стосується музичної педагогіки, то, як вважав І. Пуриц, її фундаментальним принципом і є індивідуальний підхід до кожного учня. «Здатність любити дітей, уживатися в індивідуальну психіку кожного з них, справжній інтерес до роботи з ними, особиста культура, привабливість – всі ці і багато інших якостей педагога допомагають підтримувати в учня інтерес до музики, інструмента. Завоювавши довіру, ставши улюбленим вчителем, педагог може не побоюватися, що натрапить на якийсь опір учня навіть при пред'явленні достатньо високих вимог до нього» [5, 64].

Потрібно зазначити, що до музичного відділу педагогічного коледжу вступають не найталановитіші до музики особистості, а самі звичайні абітурієнти, які мають хороші загальні музичні здібності (музичну пам'ять і психомоторні особливості людини). Тому для формування і розвитку музичних здібностей студентів потрібен індивідуальний підхід, що зможе забезпечити достатньо високий рівень підготовки кожного студента до майбутньої професії.

Принцип індивідуального підходу в навчально-виховному процесі передбачає:

1) постійне вивчення педагогом індивідуальних особливостей темпераменту, рис характеру, поглядів, смаків своїх студентів. Викладач повинен стати для них найкращим другом і порадиником, знати їх інтереси, щоб мати змогу підтримати будь - яку розмову чи дискусію на цікаву для них тему, навіть якщо вона не стосується професії. Дуже важливою є перша зустріч зі студентом. Як вважав І.Пуриц, викладач повинен створити довірчу атмосферу на занятті, яка сприяє емоційній розкритості студента, його творчому самовираженню. Якщо студент з перших хвилин навчання буде стовідсотково довіряти педагогу, і в його думках не буде жодних сумнівів, то творча співпраця викладача і студента досягне високих результатів і обрана студентом професія стане улюбленою, а сам студент в майбутньому досягне високого професійного рівня;

2) вміння діагностувати і знати реальний рівень сформованості образу мислення, ставлення до життя та праці, спрямованості кожної особистості. Це допоможе педагогу визначити перспективи особистісно-художнього розвитку кожного студента, що є запорукою досягнення максимальної ефективності в навчально-виховному процесі. Викладач, що прагне до розкриття особистості студента в мистецтві та найповнішого розвитку його здібностей та обдарувань, не може нехтувати питаннями з'ясування особистісних якостей, притаманних студенту. Як вважає Г.М. Падалка, не знаючи і не цікавлячись реальним станом особливостей пам'яті, мислення, уяви, емоційно-вольових характеристик студента, розвитку його художнього сприймання, художніх здібностей, особливостей естетичних переваг тощо, педагог ризикує обрати невірний шлях, наштовхнутись на непередбачувані бар'єри в досягненні педагогічної мети. В такому разі навчально-виховний процес не буде максимально ефективним;

3) залучення кожного студента до посильних для нього завдань, систематично ускладнюючи їх. Завдання мають бути доступними, послідовними і розвиваючими. Однак, ускладнюючи вимоги, потрібно зважати на потенціал можливостей тих, для кого вони адресовані. Адже

непосильні завдання можуть призвести до втрати віри в свої сили та розчарування в обраній професії, або, взагалі, налаштувати студента на поверхневе виконання завдань, що недопустимо при підготовці фахівців. Художньо-психологічна підтримка викладача в цей час забезпечить студентам комфортні умови навчання. Адже, якщо студент боїться висловити власну думку, щоб не бути осміяним, він не зможе виховати в собі відчуття впевненості, яке дуже важливе для творчої діяльності в мистецтві. Педагог повинен уникати образ та брутальних зауважень, недоліки вміло виправляти, трактуючи як те, чим ще треба оволодіти, а досягнення студента мають бути закріплені похвалою з боку педагога як наступний щабель розвитку. Роль і важливість потрібних словесних зауважень важко переоцінити;

4) своєчасне виявлення і усунення причин, які не дозволять студенту досягти мети. Досвідчений педагог повинен оптимізувати процес навчання. Безумовно, що це допоможе при мінімальних затратах часу педагога і студентів забезпечити досягнення таких результатів, що максимально можливі в таких умовах. Здійснення оптимального варіанта навчання передбачає такі етапи у діяльності педагога: чітке формулювання завдань навчання, конкретизацію змісту навчання, найкраще поєднання форм і найраціональніше поєднання методів навчання, складання оптимального плану навчання. Якщо студент після кожного заняття буде бачити конкретний результат своєї кропіткої праці, то це стане для нього безперечним стимулом для оволодіння вибраної професії, а також свідомо і підсвідомо додасть віри у власні сили, особисту значимість, зробить його більш наполегливим і активним у навчанні, здатним приймати важливі рішення;

5) максимальне використання власної активності студентів. Активність особистості – це здатність до цілеспрямованого перетворення дійсності. Вона виявляється у наполегливості, послідовності у відстоюванні своїх поглядів і дій, енергійності, ініціативності тощо. Це позитивна і потрібна якість особистості, яка передбачає відповідальність за свої

обов'язки, вимогливе ставлення до себе та інших і творчий підхід до діяльності. Активні студенти не тільки наполегливо працюють над собою, а й спонукають інших студентів до ініціативності, працелюбності у досягненні мети. Педагог ні в якому разі не повинен гальмувати власну активність та ініціативу студентів, а навпаки, всіляко заохочувати і підтримувати її, тому що активні студенти в ролі лідерів можуть повести за собою інших, більш інертних студентів, що значно покращить підготовку кваліфікованих кадрів;

б) підготовку кожного студента до самонавчання та самовиховання. Навчальний заклад будь-якого рівня дає студенту тільки основу освіти, яку він має продовжувати і здійснювати у подальшому шляхом самонавчання і самовиховання. Для цього потрібен досвід самоосвіти, якого не можна набути автоматично в процесі навчання. Такий досвід передбачає спеціальну роботу. Підготовка до самонавчання і самовиховання включає в себе два завдання: навчати методам, формам, засобам її здійснення і виховувати особистісну спрямованість на її виконання. Якщо студент навчиться самостійно продуктивно працювати для отримання професійних знань, умінь та навичок, раціонально використовувати час навчання, то він зможе досягти вагомих результатів не лише під час навчання, але й буде самовдосконалюватися протягом усього життя, що дуже важливо для професійного зростання;

7) розвиток самостійності, ініціативи, творчого пошуку всіх студентів. Самостійність, ініціатива та здатність до творчого пошуку – це важливі вольові якості особистості, які полягають в умінні ставити перед собою цілі за власною ініціативою і знаходити шляхи їх досягнення без сторонньої допомоги, а також виконувати прийняті рішення. Самостійна особистість характеризується постійним прагненням відійти від шаблонних рішень і знайти нові ефективні способи розв'язання поставленої проблеми. Для майбутніх вчителів музики це дуже цінні якості. Їх потрібно розвивати та стимулювати змаганнями і заохоченнями. Викладач повинен зробити все можливе для ефективного реалізації творчого потенціалу всіх своїх студентів.

Отже, індивідуальний підхід у підготовці студентів педагогічного коледжу до навчання музики молодших школярів – це основне положення музичної педагогіки. На сучасному етапі розвитку суспільства це дуже значущий психолого-педагогічний принцип навчально-виховного процесу, тому що тільки особистісно-орієнтоване навчання може дати якісний кінцевий результат. А результатом підготовки вчителів музики є творча особистість, кредо якої: все для учня, для його розвитку, виховання, інтересу. Сьогодні школі потрібен такий учитель, який, вирішуючи складний комплекс питань навчання й виховання, бачив би перед собою головну мету – формування особистості учня, постійно знаходився б у пошуку шляхів інтенсифікації навчально-виховного процесу. Це вчитель-митець, який буде творчо працювати, формувати у своїх вихованців не тільки міцні знання, уміння і навички, а й зуміє передати їм досвід творчої діяльності.

Література

1. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір. (Наказ МОН №998 від 31.12.2004р.)
2. Національна доктрина розвитку освіти. (Указ Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002)
3. Програми для середньої загальноосвітньої школи 1 – 4 класи. – К.: «Початкова школа», 2006, ст. 344-393
4. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – К.: «Академвидав», 2006. – 424 с. (Енциклопедія ерудита)
5. Пуриц І.Г. Гра на баяні. Методичні статті. Переклад з рос. мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 232 с.
6. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-ге вид. – К., «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
7. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К.: Освіта України, 2010. – 274 с.

Радзивил Т.А.

– преподаватель кафедры хореографии и музического инструмента Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины

**ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕДЖА К ОБУЧЕНИЮ МУЗЫКЕ
МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ**

Аннотация. Автор исследует проблемы подготовки студентов педагогического колледжа к обучению музыке младших школьников. Статья посвящена индивидуальному подходу к каждому студенту, как очень значимому психолого-педагогическому принципу учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: индивидуальный подход, оптимизация процесса обучения, музыкальные способности, доверительная атмосфера, эмоциональная раскованность, творческое самовыражение.

T.A. Radzivil

*– teacher of a choreography and a musical instrument of Umansky State
Pedagogical University*

**INDIVIDUAL APPROACH IN TRAINING STUDENT
PEDAGOGICAL COLLEGE BEFORE LEARNING MUSIC YOUNG PUPIL**

Annotation. Author investigates problems training student pedagogical college before learning music young pupil. Article devote individual access before each student what very significant psychologist-pedagogical principle educational process.

Keywords: individual approach, optimization process teaching, musical capacity, confidential atmosphere, emotional unwraps, creative self-expression.